

03.11.195

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
ESKİŞEHİR KÜLTÜR VARLIKLARINI KORUMA BÖLGE KURULU

KARAR

Toplantı Tarih ve no: 13.03.2019 - 304
Karar Tarih ve no: 13.03.2019 - 7369

Toplantı Yeri
AFYONKARAHİSAR

Afyonkarahisar İli, Bayat İlçesi, Merkez Mahalle, Yeni Mahalle Mevkii, tapunun 1194 sayılı parselinde kayıtlı taşınmazda yer alan I. (Bir) Grup Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlığı olarak tescilli Hacı Arap Camii'nin tescil fişinin değerlendirilmesine ilişkin 21.02.2018 tarih, 6069 sayılı Kararımız, Kütahya Vakıflar Bölge Müdürlüğünün 08.03.2019 tarih, E.37370 sayılı yazısı ve ekleri, 12.03.2019 tarih ve 121666 sayılı dosya inceleme raporu okundu, fotoğrafları, tescil fişi ve dosyası incelendi, yapılan görüşmeler sonucunda;

Afyonkarahisar İli, Bayat İlçesi, Merkez Mahalle, Yeni Mahalle Mevkii, tapunun 1194 sayılı parselinde kayıtlı taşınmazda yer alan I. (Bir) Grup Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlığı olarak tescilli Hacı Arap Camii'ne ilişkin hazırlanan tescil fişinin taşih edildiği şekliyle uygun olduğuna, söz konusu taşınmazda Kurulumuzdan izinsiz herhangi inşai ve fiziki müdahalede bulunulmamasına karar verildi.

AVRUPA KONSEYİ	KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTERİ		ANIT	ENVANTER NO:
TÜRKİYE	KÜLTÜR VARLIKLARINI KORUMA KURULU			HARİTA NO:
İLİ : Afyonkarahisar	İLÇESİ : Bayat	Köy / Mahalle:-		ANITSAL:
SOKAK VE KAPI NO:	KADASTRO PAFTA:	ADA:	PARSEL:1194	CEVRESEL:
ADI: Hacı Arap Cami	YAPTIRAN: -	YAPAN: -	MİMARİ ÇAĞI (Üslup): Geç Dönem Osmanlı-Cumhuriyet Dönemi	ÇEVREYE AYKIRI:
	YAPIM TARİHİ: 1876	KİTABE:	VAKFİYE: YOK	

GENEL TANIM: Cami, enine dikdörtgen planlı olup, dikdörtgen bir son cemaat yeri ve tek şerefeli bir minareye sahiptir. Kadınlar mahfili iki silindirik ahşap dikme ve dikmeler arasında mahfil boyunca devam eden basık kemerli 2 kemerle taşınmaktadır. Buradaki dikmeler, merkezde yer alan 2 ahşap dikme ile bağlanmakta, camide toplam 4 ahşap dikme bulunmaktadır. Ahşap düz tavanlı cami, merkezde küçük boyutlu bir kubbe ile örtülmüştür.

A İYİ	TAŞIYICI YAPI	A DIŞ YAPI	A ÜST YAP	A İÇ YAPI	A SÜSLEME ELEMANLARI	A RUTUBET	A YOK İZİ VAR
B ORTA		B	B	B	B	B	B
C FENA		C	C	C	C	C	C

VAZİYET PLANI:

FOTOĞRAF:

GÖZLEMLER :

Cami, enine dikdörtgen planlı olup, tek şerefeli bir minareye sahiptir. Minarenin önceden ahşap olduğu bilinmektedir. Dikdörtgen planlı büyük bir son cemaat yerine sahiptir. Bu alan giriş mekanı olarak dışa taşkın inşa edilmiştir. Bu alanda sağda ahşap kapılı büyük bir oda ayrılmıştır. Solda ise ayakkabılık mekanı vardır. Son cemaat yeri camiye sonradan eklenmiş olup, yaklaşık 10 yıllık bir geçmişine sahiptir. Yuvarlak kemerli mermer söveli bir ahşap kapılı bir girişle harime girilir.

Harimde kuzey cephede, giriş kapısının sağındaki merdivenlerle çıkılan galeri şeklinde ahşap kadınlar mahfili görülmektedir. Mahfilin ortasında dışa taşkın yuvarlak formulu bir çıkma vardır. Kadınlar mahfili iki silindirik ahşap dikme ve dikmeler arasında mahfil boyunca devam eden basık kemerli 2 kemerle taşınmaktadır. Buradaki dikmeler, merkezde yer alan 2 ahşap dikme ile bağlanmakta, camide toplam 4 ahşap dikme bulunmaktadır. Ahşap düz tavanlı cami, merkezde küçük boyutlu bir kubbe ile örtülmüştür. Mihrap ve minber son onarımlarda yenilenmiş ve çiniyle kaplanmıştır. Tavanda sınırlar, basık kemerlerin dış yüzeyleri ve dikmelerin başlıkları altın yıldız rengine boyanmıştır. Harimde duvarda çok sayıda yuvarlak formulu hat levha ve çihâr-ı yârî güzinler bulunmaktadır. Doğu ve batı cephede boyunca dikdörtgen formulu, içerde derin nişli 2'şer büyük boy pencere, Kuzey cephede yuvarlak kemerli niş içerisinde 2 adet, güney cephede mihrabın iki yanında yüksek kotlu küçük boyutlu, kare formulu ve nişli birer pencere yer alır.

Caminin ortasında ilk inşasında bu yana var olduğu söylenen ancak yakın zamanda dışı çinilerle kaplanan bir yatac bulunmaktadır. Bu yatacın Anadolu Selçuklu Bacıyan-ı Rumlarından olan kadın bir Alperene ait olduğuna inanılmaktadır.

Caminin tabelasında 1876 tarihi yazıldığı ancak yapı geçirdiği onarımlarla özgün tarihi dokusunu kaybetmiştir. Tavanı, mihrabı, minberi, büyük boyutlu son cemaat yerinin bütünüyle yenilendiği gözlenmiştir. 1953 yılında diğer camilerle birlikte köklü bir onarım geçirdiği kaynaklarda belirtilmektedir. Cami cemaatinden öğrenilen bilgiye göre yaklaşık 10 yıl önce de ciddi bir onarım görmüş ve sonradan eklenen büyük boyutlu son cemaat yeri ile birlikte caminin diğer bölümleri de elden geçmiştir.

Hacı Arap Cami, Son Dönem Osmanlı Mimarisinin yöresel özelliklerini taşıyan bir camidir. Ahşap tavanı ahşap dikmeleri, çevresi için sosyal ve kültürel bir bellek olma özelliği nedeniyle bir kültür varlığıdır.

Cami ve Bayat ile ilgili olarak kaynaklarda şu bilgilere yer verilmiştir: "19. yy'ın başında her yıl padişah adına Kabe'yi ziyaret eden Sürre Alayı, hac dönüşü Bayat'a konaklar. Sürre Alayı'nın başkanı ve soyca Ordu'nun Karapınar yöresi Kadoğulları'ndan olan Mîderris Hacı Osman Efendi, burada etkili bir vaaz verir. Bayat'ın bütün ileri gelenleri ve halkı, Hoca'nın kendilerine bırakılması için alay komutanına ricacı giderler. Komutan, Hoca'yı bırakmak istemese de kadın erkek herkes, Alay'ın önüne geçerek, isteklerini gerçekleştirirler. Böylece Mîderris Hacı Osman Efendi, Bayat'ta kalır ve bir medrese açar. Hacı Osman Efendi'nin girişimleriyle 1334 yılında Mescit Camii, Hacı Arap oğullarından Hacı Hüseyin Ağa'nın yardımlarıyla 1876'da tahta minareli Hacı Arap Camii ve halkın ortak çabalarıyla da 1888'de Mezar Yakası Camii yapılmıştır. Ayrıca, Ulu Cami (Çarşı Camii) 1878 ve 1940 tarihlerinde iki kez, öteki camiler de 1953 yılında yöre halkının girişimleriyle ayrı ayrı köklü birer onarım görmüştür." Mehmet AYDIN, Bayat- Bayat Boyu ve Oğuzların Tarihi, 1984 sf 156)

TEKNİK BİLGİLER	SU	ELEKTRİK	ISITMA	KANALİZASYON

ORJİNAL KULLANIM :

Cami

BUGÜNKÜ KULLANIM :

Cami

ÖNERİLEN KULLANIM

Cami

HAZIRLAYANLAR :

Ebru EYNALLI
Saat Tarihçisi

Ahmet AYDIN
Kütahya Vakıflar
Bölge Müdürü

YAYIN DİZİNİ

**ESKİŞEHİR KÜLTÜR VARLIKLARINI
KORUMA BÖLGE KURULUNUN
13.03.2019 TARİHİ, 7269 SAYILI KARAR EKİDİR.**

EKLER:

RAPOR	+
FOTOĞRAF	+
RÖLÖVE PROJESİ	-
RESTORASYON PROJESİ	-
HARİTA	-
KROKİ	-
KİTABE	-
VAKFİYE	-

KONTROL EDEN:

KURUL KARARLARI:

REVİZYON:

KURUL ONAYI: